

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUMA VE BOŞ ZAMAN
DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARI**

**READING AND LEISURE TIMES ACTIVITY HABITS OF
PRESERVICE TEACHERS**

*Tahir GÜR**

Özet:

İnsan hayatında okumanın yeri yadsınamaz bir öneme sahiptir. Gelecek nesilleri eğitecek öğretmen adaylarının da okuma ile ilgili alışkanlıkları hem kendi mesleki hayatlarını hem de yetiştirecekleri öğrencilerin okuma alışkanlıklarını geliştirmede son derece önemlidir.

Bu çalışmada öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları, boş zamanlarını değerlendirme tercihleri ve okuma motivasyonlarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının okuma ile ilgili alışkanlıkları teknolojik ya da ekrandan okuma materyallerini de içine alacak şekilde ele alınmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının az okuyan okur tipinde olup, kütüphane ya da okuma salonuna gitme alışkanlıklarının çok az olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler kitap dışındaki teknolojik araç ve ortamlarda her gün okuma yaparken, kitap ve geleneksel okuma materyallerinin kullanımı nispeten azdır. Okuma alışkanlığı geliştirilmesinde teknolojik ilerlemelerin de göz önüne alınması, kitap okuma ile teknoloji kullanımının birlikte ele alınıp yarıştırmaması gibi öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma Alışkanlığı, Kütüphane, Öğretmen Adayı.

Abstract:

Reading has an undeniable importance in human life. The reading habits of teachers who educate future generations are extremely important in their education as well as in their professional lives.

In this study, we aimed to determine preservice teachers' reading habits, leisure time activities and reading motivations. In this context, reading was taken in a broader sense that includes reading of new technological materials and environments besides traditional materials.

According to the results of the research preservice teachers could be classified as –generally- illiterate reader and they don't have the habit of using libraries.

* Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü – Sivas
tgur@cumhuriyet.edu.tr

Students read technological tools and environments every day, while the usage of books and traditional reading materials is relatively small. Some suggestions proposed at the end; such as, the technological progress to be taken into consideration while developing the habit of reading and reading traditional materials should be handled with technology together not as contestant.

Key words: Reading, Reading Habits, Library, Preservice Teacher.

GİRİŞ

Medeniyetin geliştirilip korunmasında insana has zihinsel kapasite ve eylemlerin yeri oldukça önemlidir. Bu bağlamda insanlığın tarihinde gelişmişlik seviyesinin yakalanıp geliştirilmesinde öğrenmenin, dolayısıyla öğrenmenin en büyük kaynaklarından olan okumanın önemi yadsınamaz. Okuma ile iç içe ve birbirlerini gerektiren bir süreç olan yazma; adeta dünyadaki yazılabilen materyalleri birer hafıza şekline getirip, medeniyetin birikim unsuru olmuştur. Bu yönüyle insan en eski çağlardan beri süreklilik arz eden rivayetlerle, sadece ulaşılabilen insanların iletişimi ya da duyma ile birbirlerine aktardıkları medeniyetlerini önceleri soyut olarak kendi havsalarına kaydetmişlerdir. Bunun sonucunda, -doğal olarak- gerek aktarımlarda gerekse içeriklerde bozulma olurken, ulaşılan kişi sayısı az ve zaman bu bilgileri hızla yok etmekte idi.

İnsan ilk zamanlarından itibaren, düşünce, bilgi ve duygularını kalıcı şekle getirme ihtiyacı duymaya başlamıştı. İşte bu amaçla, resimlerle başlayan okuma yazma serüveni; zamanla evrilerek yazının icadı, yazı sistemlerinin ve materyallerinin gelişimi ile günümüze kadar hiç durmadan devam etmiştir. Artık taşınabilir birer bilgisayar olan cep telefonları, sınırsız bilgi kapasiteli bilgisayarlar, belge ve bilgi değişiminin yeni yöntem ve araçları hayatımıza girmiştir. Bu bağlamda teknolojinin işleri kolaylaştırması, zamandan tasarruf ettirmesi başlıca avantajlar olarak öne sürülürken, geleneksel okuma yazma anlayışı ve alışkanlıkları insan hayatında daha az yer bulmaya başlamıştır.

Önceleri yazılı sembollerin tanınması ve anlamlandırılması şeklinde tanımlanan okuma; günümüzde -kısaca- metin, okuyucu ve çevrenin etkileşimi ile anlamın yapılandırılması ya da bir başka deyişle metin ya da sembolle onu çözen okuyucu arasındaki etkileşimdir (Akyol, 2007; Güneş, 2007; Özbay, 2007). Beyin temelli öğretim yaklaşımına göre ise, okuma sürecinde duygu, düşünce ve bilgiler zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlam kazandırılmakta ve zihinde yapılandırılmaktadır (Güneş, 2010). Bu temel tanımlardan öte okumanın insan için önemi oldukça fazladır. Öncelikle okuma insanın gelişiminde yenilenme, sınırların zorlanması ve evrenselliğe ulaşması için verdiği basit ama önemli bir çaba olarak öne çıkar. Bu çaba;

görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, anlamlandırma, sentezleme, çözümlenme ve yorumlama gibi bileşenlerden oluşan, karmaşık zihinsel süreçtir (Ungan, 2008; Coşkun,2002). Ayrıca bireylerin bilgi edinmesi ve öğrenmesi yanında iç dünyayı zenginleştirme, önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakış geliştirme, düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme gibi alışkanlıklar kazanmasını sağlar (Koç ve Müftüoğlu, 2008). Ayrıca okuma insan için, hayat boyu devam eden bir eğitim ve öğretim etkinliğidir. Okuma insanların düşünce, görüş ve yorum güçlerini geliştirir. Bir bakıma okuma; bir beyinin ürettiği soyut bilginin, somut şekle getirilerek bir başkasının algılaması, anlaması ve yorumlaması biçiminde ifade edilebilir (Yardımcı ve Tuncer, 2000, s. 21).

Okuma zevk veren, kişisel ihtiyaç ve gelişim aracı görülüp (Yılmaz, 1990, s. 10); boş zamanların değerlendirilmesinde sıkça ve istenerek yapılan bir eylem olduğunda alışkanlık olarak kabul edilebilir. Okuma alışkanlığı erken yaşlarda kolay edinilir ve yaş ilerledikçe bu edinim zorlaşır (Aktaş ve Gündüz, 2004, s. 21). Bu bağlamda aile, öğretmen ve çevre öğrenciyi okumaya erken yaşlarda teşvik ettiğinde, okuma alışkanlığı daha kolay gelişir (Özbay, 2006; Özbay, 2005; Yılmaz, 1993).

Kütüphaneler okuma alışkanlığının gelişmesinde olumlu etkileri bulunan, insanların kitap ve koleksiyonlara ulaşma konusundaki yetersizliklerini gideren kurumlardır (Bircan ve Tekin, 1989, s. 406).Bu bağlamda kütüphaneler bireylerin farklı konu ve türlerdeki okuma materyallerine ulaşmasını kolaylaştırmakta ve ilgileri doğrultusunda okumalarına uygun ortam olmakta ve her tür kitapla etkileşimi hazırlamaktadır. Düzenli olarak kütüphaneleri kullanan bireylerde hem okuma alışkanlığının yerleşeceği hem de okumaya yönelik ilgilerinin ve tutumlarının olumlu yönde gelişeceği belirtilmiştir (Özbay, 2006, s. 34-35).

Türkiye’de öğretmen adaylarının ve dolayısıyla öğretmenlerin okuma alışkanlıklarının istenen düzeyde olmadığı yapılan çeşitli çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalar içinde, Gömleksiz ve Telo (2003); Sağlam, Suna ve Çengelci (2007); Geçgel ve Burgul (2009); Odabaş, Odabaş ve Polat(2008); Aydın (2006); Pala ve Yıldız (2012); Arıcı (2008); Bozkurt ve Serin (2003) sayılabilir. Bu araştırmalarda öğretmen adaylarının yeterli düzeyde okumadıkları ve okuma alışkanlığına sahip olmadıkları ama okumanın gerekliliğine de inandıkları ortaya çıkmıştır.

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte -hayatın tüm alanlarında olduğu gibi-, eğitimde de teknoloji özellikle dijital teknoloji etkisini göstermeye başlamıştır. Hatta Mills (2010), 2000’li yılları okuma yazma ile ilgili yaptığı sosyokültürel araştırmalarda, yaşadığımız çağı dijital çağ olarak adlandırmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalara göre, teknoloji kullanımı eğitim başarısı üzerinde pozitif etkiye sahiptir (Fairlie, Beltran ve Das, 2010). Artık üniversite eğitiminde ödevler, araştırmalar elektronik

kütüphanelerde ya da dijital ortamlarda da yapılmaktadır (Goode, 2010). Teknolojik imkânların bu kadar yaygınlaşması aynı zamanda buna ulaşamayan ya da kullanmayan grupları da ortaya çıkarmış ve olumsuz yönde etkilemiştir (Warschauer ve Matuchniak, 2010). Tüm bu çalışmalarda ulaşılan ortak kanı, teknoloji kullanımı okuma yazma alışkanlıklarını bir şekilde etkilemiştir. Akıllı telefonlar, taşınabilir bilgisayarlar, internet ve diğer paylaşım araçları ve ortamlarıyla teknolojinin kullanıldığı yeni bir okuryazarlık türü gelişmiştir.

Bu çalışmada içinde yaşadığımız teknoloji çağında öğretmen adayı öğrencilerin okuma alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda geleneksel okunan materyallerden olan kitap, gazete, magazin, roman, hikâye gibi türler yanında kısa mesaj, sosyal ağ, internet sohbeti ya da internet kaynakları gibi yeni teknolojik materyal ve ortamlarla ilgili alışkanlık ve tercihler incelenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme ve okuma amaçları da incelenmiştir.

1. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Eğitim fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarının okuma ve yazma alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik bu araştırma, tarama modelindedir. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2000, s. 77). Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle öğretmen adaylarının okuma ve boş zaman alışkanlıkları betimlenmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin okuma alışkanlıklarını –yeni teknolojik gelişmelerle kullanıma sunulan araç ve ortamları da kapsayacak şekilde-belirlemektir. Bu bağlamda şu sorulara cevap aranmıştır:

a) Öğretmen adayı öğrenciler ne sıklıkta kitap ve diğer materyalleri okumaktadır?

b) Bu öğrenciler boş zamanlarında ne yapmayı tercih etmektedir?

c) Bu öğrenciler hangi amaçlarla kitap okumaktadırlar?

Çalışma Grubu

Bu çalışma, eğitim fakültelerinde eğitim alan öğretmen adayı öğrencilerin -göreceli olarak yeni teknolojik araç ve yöntemlerin de

kullanıldığı- okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Cumhuriyet ve Trakya Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde son sınıfta eğitim alan 103 bayan, 129 erkek olmak üzere 232 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veriler okuma alışkanlıkları ve boş zaman değerlendirme sorularından oluşan anket geliştirilerek toplanmıştır. Ankette çoktan seçmeli ve sıralamalı cevaplar isteyen sorular bulunmaktadır. Sıralamalı sorular hazırlanırken öncelikle Cumhuriyet ve Trakya Üniversitelerinden dört öğretim üyesi ile araştırmanın amacına göre sorulabilecek sorular tartışılıp maddeler şeklinde listelenmiştir. Daha sonra Cumhuriyet Üniversitesinde eğitim alan 86 öğrenciye sorular yöneltilmiş, en çok verilen cevaplardan 6-15 tanesi sıralama soruları için belirlenmiştir. Bu ön çalışmada öğrencilerin kısa mesaj ya da sosyal ağ gibi günümüz teknolojik araç ve ortamlarında gerçekleştirdikleri iletişimi de bir okuma eylemi olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bundan dolayı bu araç ve ortamları geleneksel okumada akla gelen araçlarla eş tutmalarından dolayı bunlar süreç içinde çalışmaya “okunan ya da okuma araçları” olarak alınmıştır.

Ankette birinci soru, öğrencilerin ne sıklıkta okuduğunu araştıran bir soru olup “günlük, üç günde, haftada, iki haftada, üç haftada, ayda, iki ayda, üç ayda, altı ayda, yılda ve hiç” seçeneklerinden oluşmaktadır. İkinci soru ise ders kitapları dışındaki kitap okuma alışkanlıklarını soran ve seçenekleri birinci soru ile aynı olan çoktan seçmeli bir sorudur. Üçüncü soruda öğrencilerin en çok neleri okudukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun için bu soruda “kısa mesaj, elektronik posta, internet sohbet, sosyal ağ, ders notu, ders kitabı, roman ya da hikâye, fikrî eser, bilimsel dergi ya da kitap, magazinler, gazete, internette ders kaynağı, internette haber kaynağı, internette ilgi alanından” oluşan seçenekleri öğrencilerin en sık okuduklarından az okuduklarına göre sıralamaları istenmiştir. Dördüncü soruda ise öğrencilerin boş zamanlarını nasıl geçirdiklerine ilişkin “kafe ya da kahvehanede, kantinde, televizyon karşısında, sinema / tiyatro ya da sanatsal gösterilerde, kütüphane/okuma salonunda, spor aktivitelerinde, internette, arkadaş sohbetinde, şehir gezintisi” şıklarından oluşan seçenekleri en çok zaman geçirdiklerinden aza doğru sıralamaları istenmiştir. Son soruda ise okuma amaçları araştırılmıştır. “Ders amaçlı, zevk amaçlı, zorunluluk, bilgi kültür artırmak ve boş zamanları değerlendirmek” olmak üzere beş seçeneği okuma amaçlarını en çok karşılayanından başlayarak sıralamaları istenmiştir.

Veriler adı geçen iki üniversitede verilerek 2013-2014 yılının güz döneminde toplanmıştır. Çalışma grubundaki öğrenciler, bir oturumda 30 dakikalık zaman içinde anketi doldurmuşlardır.

Verilerin Analizi

İki üniversiteden gelen veriler analiz için SPSS 18.0 paket programına girilip birleştirilmiştir. Daha sonra bu verileri frekans ve yüzdeleri alınıp raporlama ve yorumlara geçilmiştir.

2. BULGUVE YORUMLAR

Araştırmanın birinci sorusunda öğrencilere ne sıklıkta okuduklarına dair soru yöneltilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Okuma Sıklıkları

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
Günlük	93	39,9
İki günde	60	25,8
Üç günde	27	11,6
Haftada	9	3,9
İki haftada	7	3,0
Üç haftada	7	3,0
Ayda	5	2,1
İki Ayda	7	3,0
Üç ayda	4	1,7
Altı ayda	7	3,0
Yılda	4	1,7
Hiç	2	,9
Toplam	232	100,0

Tüm kaynaklardan (teknolojik araçlar ve ortamlar dâhil) yaptıkları okumaları içeren bu soruda öğrencilerin yaklaşık % 78 gibi bir oranı ilk üç seçenek olan her gün, iki ve üç günde bir okuduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2: Ders Kitabı Dışında Kalan Kitapları Okuma Sıklıkları

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
Günlük	35	15,0
İki günde	4	1,7
Üç günde	7	3,0
Haftada	7	3,0
İki haftada	14	6,0
Üç haftada	16	7,3
Ayda	32	13,7
İki Ayda	39	16,7
Üç ayda	23	9,9
Altı ayda	29	12,4
Yılda	14	6,0
Hiç	10	5,0
Toplam	232	100,0

Araştırmada öğrencilerin ders kitabı dışında yaptıkları kitap okumalarının sıklığını soran ikinci soruya verilen cevapların dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Öğrencilerin sadece % 15’i günlük olarak ders kitabı dışında başka kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 13’ü iki ya da üç haftada bir okuduklarını belirtirlerken, % 30’u ayda ya da iki ayda bir, yaklaşık % 30’u üç ayda ya da yılda bir okuduklarını, % 5’i ise hiç okumadığını belirtmiştir.

Tablo 3: Okuma Eylemi Olarak Kısa Mesaj Kullanım Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	82	35,2
2	20	8,6
3	16	6,9
4	23	9,9
5	21	9,0
6	8	3,4
7	18	7,7
8	4	1,7
9	1	,4
10	9	3,9
12	6	2,6
13	10	4,3
14	10	4,3
15	4	1,7
Toplam	232	100,0

Araştırmanın üçüncü sorusunda “kısa mesaj, elektronik posta, internet sohbet, sosyal ağ, ders notu, ders kitabı, roman ya da hikâye, fikrî eser, bilimsel dergi ya da kitap, ilgi alanına göre (spor, moda dünyası, alışveriş vb.) magazinler, gazete, internette ders kaynağı, internette haber kaynağı, internette ilgi alanından” oluşan seçenekleri -en çok neleri okuduklarını belirlemek için- sıralamaları istenmiştir. Öğrencilerin kısa mesaj okumalarını yaptıkları tüm okuma faaliyetleri içinde ilk sıraya koyanların oranı % 35 olurken, ilk beş tercih içine koyanların oranı yaklaşık % 70 olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlarla en çok okunan materyalin “kısa telefon mesajı” olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4: Okuma Eylemi Olarak İnternet Sohbeti Kullanım Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	19	8,2
2	56	24,0
3	55	23,6
4	9	3,9
5	24	10,3
6	1	,4
7	17	7,3
8	15	6,4
9	8	3,4
10	11	4,7
11	7	3,0
12	1	,4
14	3	1,3
15	6	2,6
Toplam	232	100,0

Öğrencilerin yaklaşık % 60'ı internet sohbeti (çet ya da İng. chat) esnasında okuma yaptıklarını ilk beş tercihleri arasında göstererek belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 5: Okuma Eylemi Olarak Sosyal Ağlar Kullanım Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	22	9,4
2	30	12,9
3	35	15,0
4	27	11,6
5	18	7,7
6	22	9,4
8	8	3,4
9	13	5,6
10	9	3,9
11	17	7,3
12	15	6,4
13	7	3,0
14	9	3,9
Toplam	232	100,0

Sosyal ağlarda yapılan okumalara bakıldığında öğrencilerden yaklaşık % 57'si bu ortamı ilk beş tercih arasında belirtmiştir.

Tablo 6: Ders Notu Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	19	8,2
2	35	15,0
3	20	8,6
4	33	14,2
5	26	11,2
6	15	6,4
7	21	9,0
8	10	4,3
9	31	13,3
10	7	3,0
11	4	1,7
12	7	3,0
13	4	1,7
Toplam	232	100,0

Tablo 6 incelendiğinde ders notunu ilk beş tercihinde belirten öğrencilerin oranı % 58 olmuştur.

Tablo 7: Ders Kitabı Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	23	9,9
2	16	6,9
3	18	7,7
4	21	9,0
5	29	12,4
6	17	7,3
7	27	11,6
8	42	18,0
9	23	9,9
10	3	1,3
11	7	3,0
13	3	1,3
15	3	1,3
Toplam	232	100,0

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin ders kitaplarını okumayı ilk beş tercihleri arasında gösterenlerin oranı % 45 olmuştur (Tablo 7).Buradan da öğrencilerin ders notlarını ders kitaplarından daha fazla okudukları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 8: Hikâye Ve Roman Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	39	16,7
2	15	6,4
3	18	7,7
4	5	2,1
5	13	5,6
6	36	15,5
7	12	5,2
8	4	1,7
9	23	9,9
10	20	8,6
11	14	6,0
12	7	3,0
13	10	4,3
14	2	,9
15	14	6,0
Toplam	232	100,0

Hikâye/ roman ve fikrî eserlerin okunma sıklıkları irdelendiğinde, hikâye ve romanların öğrencilerin % 38'lik bir kesimi tarafından ilk beş tercih içinde (Tablo 8) belirtildiği görülmüştür.

Tablo 9: Fikrî Eser Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	9	3,9
2	8	3,4
3	6	2,6
4	3	1,3
5	8	3,4
6	16	6,9
7	33	14,2
8	18	7,7
9	11	4,7
10	28	12,0
11	19	8,2
12	19	8,2
13	17	7,3
14	22	9,4
15	13	5,6
Toplam	232	100,0

Fikrî eserler öğrencilerin % 13'ü tarafından en çok okunan materyal olarak ilk beş içinde değerlendirilmiştir (Tablo 9).

Tablo 10: Bilimsel Dergi/Kitap Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
2	13	5,6
3	13	5,6
4	2	,9
5	3	1,3
6	25	10,7
7	29	12,4
8	28	12,0
9	26	11,2
10	7	3,0
11	9	3,9
12	23	9,9
13	34	14,6
14	12	5,2
15	8	3,4
Toplam	232	100,0

Bilimsel dergi ve kitaplar, öğrencilerin yaklaşık % 13'ü gibi bir oranda ilk beş tercihe konulmuştur (Tablo 10).

Tablo 11: Magazin Türlerini Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	5	2,1
2	2	,9
4	2	,9
5	23	9,9
6	7	3,0
7	9	3,9
8	25	10,7
9	10	4,3
10	16	6,9
11	12	5,2
12	29	12,4
13	28	12,0
14	24	10,3
15	40	17,2
Toplam	232	100,0

Tablo 11. öğrencilerin ilgisine uygun magazin türlerini okuma tercihlerini göstermektedir. Bu tabloya göre magazinler öğrencilerin% 14'ü tarafından ilk beş tercih arasında belirtilmiştir.

Tablo 12: Gazete Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
2	3	1,3
3	18	7,7
4	42	18,0
5	5	2,1
6	17	7,3
7	12	5,2
8	13	5,6
9	33	14,2
10	26	11,2
11	8	3,4
12	17	7,3
13	12	5,2
14	17	7,3
15	9	3,9
Toplam	232	100,0

Gazete okuma öğrencilerin % 29'u tarafından ilk beş tercih içine konulmuştur.

Tablo 13: İnternet Üzerinden Ders Kaynağı Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	0	0
2	10	4,3
3	10	4,3
4	12	5,2
5	37	15,9
6	12	5,2
7	9	3,9
8	21	9,0
9	13	5,6
10	32	13,7
11	19	8,2
12	18	7,7
13	30	12,9
14	2	,9
15	7	3,0
Toplam	232	100,0

Çalışma grubundaki öğrencilerin % 14'lük bir kısmı internet ders kaynaklarını ilk beş tercih arasına koymuşlardır (Tablo 13). Ama tabloda da görüldüğü gibi hiçbir öğrenci ilk tercih olarak belirtmemiştir.

Tablo 14: İnternette Haber Kaynağı Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
1	17	7,3
2	7	3,0
3	11	4,7
4	26	11,2
5	13	5,6
6	38	16,3
7	10	4,3
8	8	3,4
9	13	5,6
10	19	8,2
11	42	18,0
12	8	3,4
13	9	3,9
14	8	3,4
15	3	1,3
Toplam	232	100,0

İnternette haber kaynağı okumayı ilk beş tercihi arasına koyan öğrencilerin oranı % 33 olarak belirlenmiştir (Tablo 14).

Tablo 15: İnternette İlgi Alanında Okuma Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans f	Yüzde%
2	22	9,4
3	11	4,7
4	22	9,4
5	25	10,7
6	15	6,4
7	14	6,0
8	29	12,4
9	5	2,1
10	7	3,0
11	13	5,6
12	25	10,7
13	11	4,7
14	13	5,6
15	20	8,6
Toplam	232	100,0

Öğrencilerin % 34'ü ise internette ilgi alanlarına uygun olarak okumayı ilk beş tercihleri içine koymuşlardır (Tablo 15).

Bu kısımda öğrencilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini tespit etmek amacıyla “kafé ya da kahvehanede, kantinde, televizyon

karşısında, sinema/tyatro ya da sanatsal gösterilerde, kütüphane/okuma salonunda, spor aktivitelerinde, internette, arkadaş sohbetinde, şehir gezintisi” seçeneklerini sıralamaları istenmiştir.

Tablo 16: Boş Zaman Değerlendirme “İnternet” Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	103	44,2
2	91	39,1
3	15	6,4
4	15	6,4
5	5	2,1
9	3	1,3
Toplam	232	100,0

Öğrencilerin % 44 gibi bir oranı boş zamanlarında internet kullanımını birinci tercih, % 39’u ise ikinci tercih olarak belirtmişlerdir (Tablo 16). Öğrencilerin yaklaşık % 91’i internet kullanımını ilk üç tercih içine koymuşlardır.

Tablo 17: Boş Zaman Değerlendirmede “Arkadaş Sohbeti” Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	103	44,2
2	55	23,6
3	27	11,6
4	6	2,6
5	19	8,2
6	5	2,1
7	10	4,3
8	7	3,0
Toplam	232	100,0

Öğrencilerden boş zamanlarını arkadaşları ile geçirdiklerini ilk iki sıra içinde belirtenlerin oranı % 68 olarak tespit edilmiştir (Tablo 17).

Tablo 18: Boş Zaman Değerlendirmede "Televizyon" Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	6	2,6
2	55	23,6
3	89	38,2
4	26	11,2
5	28	12,0
7	17	7,3
8	11	4,7
Toplam	232	100,0

Öğrencilerin yaklaşık % 65'lik oranı televizyon seyretmeyi ilk üç sıraya koyarak, bu şekilde boş zamanlarını kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 18).

Tablo 19: Boş Zaman Değerlendirmede "Sinema / Tiyatro/Sanatsal Gösteriler" Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
2	6	2,6
3	19	8,2
4	8	3,4
5	7	3,0
6	22	9,4
7	41	17,6
8	91	39,1
9	38	16,3
Toplam	232	100,0

Sinema, tiyatro ve diğer sanatsal gösterilere gitme oranlarına bakıldığında öğrencilerin % 14 ü ilk üç tercih içine koyarlarken, öğrencilerin % 73'ü sanatsal etkinlikleri son üç tercihe koymuşlardır (Tablo 19).

Tablo 20: Boş Zaman Değerlendirmede "Kütüphane Okuma Salonu" Tercihleri

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	7	3,0
3	1	,4
4	5	2,1
5	5	2,1
6	20	8,6
7	23	9,9
8	76	32,6
9	95	40,8
Toplam	232	100,0

Tablo 20 ise öğrencilerin boş zamanlarında kütüphane ya da okuma salonları ile ilgili tercihlerini göstermektedir. Bu tabloya göre öğrencilerin % 5,5'i ilk üç, yaklaşık % 83 gibi bir oranı ise son üç tercih arasında belirtmişlerdir.

Öğrencilerin okuma amaçlarına dair tercihlerinin belirlenmesi amaçlanan bu son kısımda ise “ders amaçlı, zevk amaçlı, zorunluluk, bilgi kültür arttırmak ve boş zamanları değerlendirmek” seçenekleri yer almaktadır.

Tablo 21: Ders Amaçlı Okuma

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	50	21,5
2	64	27,5
3	45	19,3
4	34	14,6
5	39	16,7
Toplam	232	100,0

Öğrencilerin % 77'si ders amacıyla okumayı ilk üç tercih içine koymuşlardır(Tablo 21).

Tablo 22: Zevk Amaçlı

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	48	20,6
2	47	20,2
3	62	26,6
4	50	21,5
5	25	10,7
Toplam	232	100,0

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 67'si zevk amaçlı okumayı ilk üç tercihleri içine koymuşlardır.

Tablo 23: Bilgi Kültür İçin

Tercih Sırası	Frekans	Yüzde
1	30	12,9
2	46	19,7
3	51	21,9
4	98	42,1
5	7	3,0
Toplam	232	100,0

Öğrencilerin okuma amaçlarına bakıldığında “bilgi ve kültürlerini artırmak” % 52 civarında ilk iki tercihte yer alırken, % 45 civarında son iki tercihte yer almıştır.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Öğretmen adayları öğrencilerin okuma ve boş zaman değerlendirme alışkanlıklarını tespit etme amacıyla yapılan bu çalışmada, yukarıdaki bulgular ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Eğitim fakültesi öğrencileri arasında yapılan bu çalışmada okuma denince ilk akla gelen kitap okuma oranı oldukça düşüktür. Bu düşük oranın da çoğunluğunu derslerle ilgili okumalar oluşturmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre yapılan tüm okumalar göz önüne alındığında öğrencilerin her gün ya da birkaç günde bir okudukları ama konu kitap olunca bunun oldukça düşük olduğu, hele ders dışı kitap okumanın ise çok düşük olduğu bunun sonucunda ise öğrencilerimizin önemli bir çoğunluğu altı ayda bir bile kitap okumamaktadır.

Okumaların faaliyetlerine genel olarak bakıldığında en çok kısa mesaj, internet sohbeti, sosyal ağ gibi araç ve ortamlarda bir şeylerin okunduğu tespit edilmiştir. Belki nitelik olarak okuma bile sayılamayacak olan bu eylemin öğrencilerin hayatında önemli bir yer ve zaman aldığı görülmüştür.

Çalışmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarını genelde arkadaşlarıyla, internette ve televizyon seyrederek geçirdikleri tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin çok az bir kısmının kütüphane/ okuma salonu ve sinema/ tiyatro gibi sanatsal gösterileri tercih ettiği tespit edilirken; çoğunluğunun bu etkinlikleri en sonlarda düşündükleri görülmüştür.

Ders kitabı, fikri eser, roman-hikâye gibi edebi türler, gazeteler ve magazinler gibi geleneksel okuma materyallerinin okunma tercihleri yeni ve teknolojik materyal ve ortamlara –kısa mesaj, internet, sosyal ağ, internet sohbeti gibi- oranla oldukça düşüktür.

Yılda okuduğu kitap sayısı 5’i geçmeyen kişiler, az okuyan okur tipi; yılda okuduğu toplam kitap sayısı 6 ile 20 arasında olanlar, orta düzeyde okuyan okur tipi; yılda okuduğu toplam kitap sayısı 20’yi aşan kişiler ise çok okuyan okur tipi olarak nitelendirilmektedir (Yılmaz, 2004). Bu tespite göre çalışma yapılan öğrencilerin çoğunluğu az okuyan okur tipi olarak değerlendirilebilir.

Öneriler

Günümüzde üniversite eğitiminde ve sosyal hayatta yeni teknolojiler artık vazgeçilmez unsurlar olmuşlardır. Ama bu teknolojileri kullanmanın ya da onlara ulaşımın olumlu ve olumsuz sonuçlarının olduğu da yadsınamaz

bir gerçektir (Kaminski, Switzer ve Gloeckner, 2009; Hargittai, 2010; Goode, 2010; Carr, 2008; Turkle, 2008; Batur, Gülveren ve Bek, 2010). Teknolojinin kullanımının insan hayatında bazı işleri kolaylaştırırken, insanların çok fazla zamanını alırken, aynı zamanda kitap okuma, yazma ya da araştırma ile ilgili bazı alışkanlıklarını değiştirdiği görülmektedir. Bunun eğitim hayatına yansımalarının yukarıda anılan çalışmalarda görüldüğü gibi hem istenen hem de istenmeyen şekilde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmada da öğrencilerin teknolojinin daha çok kullanıldığı okuma türleri ve alışkanlıklarına, kitap gibi geleneksel okuma materyallerini okumadan daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir. Bu problemin ya da gerçekliğin sebeplerinin derinlemesine irdelenip masaya yatırılması gerekmektedir. Kitap okuma ile teknolojik materyal ya da ortam okumasının birbiri ile yarışan ya da birbirine tercih edilen değil ikisinin de sağlıklı şekilde geliştirilip yürütülmesi ile ilgili çalışma ve yol haritaları geliştirilmelidir.

Eğitimin en önemli işlevlerinden biri, bireyi sosyalleştirip; toplum ve gelecek için sağlıklı ve yeterli donanıma sahip olması için gerekli bilgilerle donatmaktır. Bu işlevin –çağımızda sağlıklı yerine getirilebilmesi için- teknolojideki gelişmelerin çok hızlı olması yüzünden yeniden yorumlanmaya ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Genç insanların bazen içine kapanık, bazen de kitap, kalem kullanmadan neredeyse hiçbir etkinlik yapmadan internet ya da bilgisayarlara dayalı bir eğitimi ya da hayatı benimsemeleri bir sorun olarak belirmiştir. Bu sorun ve muhtemel çözüm önerileri; psikoloji, sosyoloji, felsefe, ekonomi gibi insan hayatının sosyal, kişisel ve ekonomik yanlarına bakan bilimlerle işbirliği içinde, derinlemesine tartışılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aktaş,Ş. ve Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol,H. (2007). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi* (6. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Arıcı, A. F. (2008). Okumayı Niye Sevmiyoruz: Üniversite Öğrencileriyle Mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5) 10.
- Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 32-49.
- Carr, N. (2008). Is Google making us stupid? Why you can't read the way you used to. *Atlantic Monthly*, 302 (1), 56–63.
- Coşkun, E. (2002). Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu. *TÜBAR*, XI (Bahar), 231–244.

- Fairlie, R. W., Beltran, D. O., & Das, K. K. (2010). Home computers and educational outcomes: Evidence from the NISy97 and cpS. *Economic Inquiry*, 48 (3), 771–792.
- Geçgel, H. ve Burgul, F.(2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Okuma İlgili Alanları (Çanakkale Örneği). *Tübvav Bilim Dergisi*, (2), 341-353.
- Goode, J. (2010). Mind the gap: the digital dimension of college access. *The Journal of Higher Education*, 81 (5), 583–618.
- Gömleksiz, M. N. Ve Telo, A. (2003). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği. *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Bildirileri* içinde (356-364). 15-17 Mayıs. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2010). Öğrencilerde Ekran Okuma ve Ekranik Düşünme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 1-20.
- Hargittai, E. (2010). Digital na(t)ives? Variation in internet skills and uses among members of the “net generation”. *Sociological Inquiry*, 80 (1), 92–113.
- Kaminski, K., Switzer, J., & Gloeckner, G. (2009). Workforce readiness: a study of university students’ fluency with information technology. *Computers & Education*, 53 (2), 228–233.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koç, S. ve Müftüoğlu, G. (2008). Dinleme ve Okuma Öğretimi. 24 Nisan 2013, <http://w2.anadolu.edu.tr/aos/kitap/IOLTP/2277/unite04.pdf>.
- Mills, K. A. (2010). A review of the “digital turn” in the new literacy studies. *Review of Educational Research*, 80 (2), 246.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II* (2. Baskı), Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. (2006). Okuma Eğitiminde Çevre Faktörü. *EJER*, (24), 161-170.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. Ve Coşkun, P. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, (9), 431-465.
- Pala, A. ve Yıldız, H. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Celal Bayar Üniversitesi Örneği. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, (53), 15-26.
- Sağlam, M., Suna, Ç. ve Çengelci, T. (2007). Sınıf Öğretmenliği ile Diğer Öğretmenlik Programları Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeylerinin Karşılaştırılması. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildirileri* içinde (325-328). 27-29 Nisan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Turkle, S. (2008). Always-on/always-on-you: The Tethered self. In J. Katz, (Ed.), *Handbook of Mobile Communication Studies* (pp. 121–137). Cambridge, MA: The M.I.T. Press.
- Ungan, S. (2008), Türkiye’de Kitap Okuma: Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 218–228.
- Warschauer, M., & Matuchniak, T. (2010). New technology and digital worlds: analyzing evidence of equity in access, use, and outcomes. *Review of Research in Education*, 34 (1), 179.

Tahir Gür
Öğretmen Adaylarının Okuma ve Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları
Reading and Leisure Times Activity Habits of Preservice Teachers

- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yılmaz, B. (1990). *Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi*.
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında
Ebeveynlerin Duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5 (2), 115-136.